

**ПСИХОЛОГИЯТА КАТО НАУЧНА ОБЛАСТ.
Историческо развитие. Обект и предмет на
психологията. Етапи в развитието на
психологията.**

Доц. С. Цветкова, д.пс

* Етапи в развитието на ПСИХОЛОГИЯТА

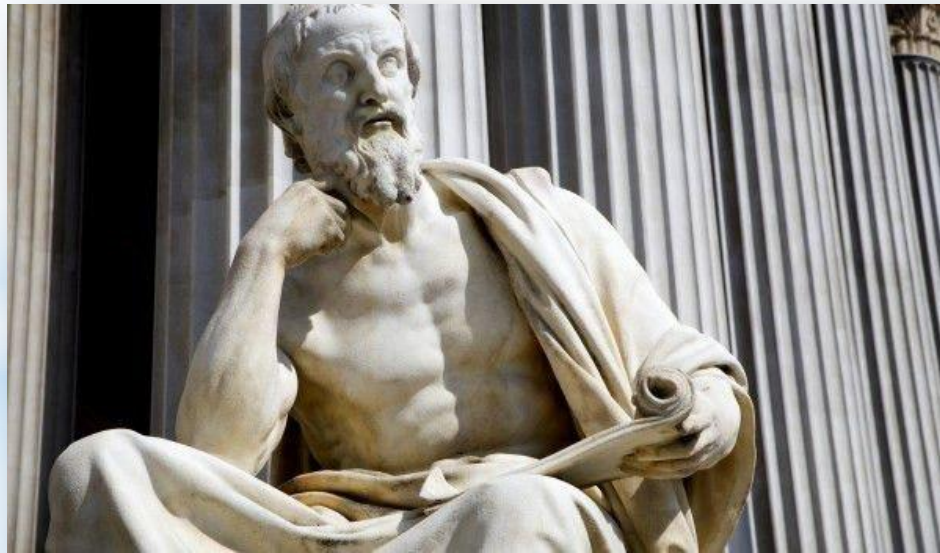
* I етап се свързва с митодологията. Поява на т.нар. *житейска или донаушна психология.*

- * За митодологичния подход е характерен *социоантропоморфизма* – пренасяне на човешки свойства и характеристики на природни явления – одухотворяване, придаване на емоционалност и мисли.
- * Френският учен А. Леви-Брюл определя една характерна черта на митодологизма – първобитното съзнание е силно детерминирано и не допуска случайности

* **II етап** от развитието на психологията е обособяването и като *наука за душата*. Наличието на душа цели да обясни всички непонятни явления в човешкия живот. Обясняването на психологическите феномени се прави от видни представители на философията. Съвкупността от тези концепции и идеи изграждат т.нар. *философска психология*.

- * Материалистичните философи Демокрит, Лукреций, Епикур са разбирали човешката душа като разновидност на материята, като телесно образование, образувано от кълбовидни, малки и особено подвижни атоми.
- * Философът идеалист Платон разбирал душата като нещо божествено и отличаващо се от тялото. Душата, преди да попадне в човешкото тяло е съществувала свободно в висш свят, в който идеите са вечни и неизменни същности. Попаднала в тялото, душата започва “да си спомня” видяното до раждането. Хераклит разглежда душата като особено огнено начало в организма и я нарича “психея”.

* Великият философ Аристотел в трактата си “За душата” отделя психологията като своеобразна област на познанието и пръв издига идеята за единството между тялото и душата. Душата (психичното) се проявява в различни способности – храни се, чувства, движи се, разумна е; висшите способности възникват на основата на нисшите. Първичната познавателна способност на човека, е усещането (чрез него предметите и формите се приемат чувствено, без характеристиката на материята им).

* Лекарят-философ Хипократ определя четири типа темперамент у човека: сангвиник, холерик, флегматик и меланхолик, съобразно съотношенията на течностите в организма

* **III етап** разглежда психологията като *наука за съзнанието*. Началото му се определя през XVII век във връзка с развитието на естествените науки. Психологията се обособява в *частна наука*.

За условна “рождена” дата на възникването на психологията, се приема **1879** и се свързва с Вилхелм Вунд, който в Лайпцигския университет основава първата психологическа лаборатория (психологията получава университетско и социално признание).

- * Понататъшното развитие на предмета на психологията се свързва с разглеждане на психологията като *наука за поведението*. Възниква през ХХ век. Задача на психологията е да извърши експерименти и наблюдава резултатите от тяхното приложение – поведение, постъпки, реакции.
- * Най-ранният бихейвиоризъм се свързва с работата на И.П. Павлов – руски физиолог.
- * Влиянието на бихейвиоризма е огромно и той продължава да доминира през следващите 50 години.
- * Психологът Б.Ф. Скинър допринася за бихейвиористичната перспектива с концепцията си за оперантното кондициониране, която демонстрира ефекта от наказанието и укрепването на поведението.

* Психологията е наука за
закономерностите и механизмите за
възникване и развитие на
психичните явления при различни
условия.

* Функции на психиката

- * ОТРАЖЕНИЕ (рефлекторен характер на психиката – Сеченов) - като характеристика на материята
- * РЕГУЛАЦИЯ НА ПОВЕДЕНИЕТО И ДЕЙНОСТТА

* Структура на психологията

* ОБЩА ПСИХОЛОГИЯ

* СОЦИАЛНА ПСИХОЛОГИЯ –
включват се: психология на малките
групи (клас, семейство, колектив),
етнопсихология (народопсихология),
психология на управлението,
психология на възпитанието.

* **ПСИХОЛОГИЯ НА РАЗВИТИЕТО** – в рамките се включват научните отрасли:

Възрастова психология (психология на ранното детство, детска /предучилищна/, психология на подрастващите, юношите, на възрастните и геронтопсихология).

Психология на аномалното развитие (специална психология) – по раздели

Психопатология

* СРАВНИТЕЛНА ПСИХОЛОГИЯ

* ТРУДОВА ПСИХОЛОГИЯ

* ПЕДАГОГИЧЕСКА ПСИХОЛОГИЯ

* МЕДИЦИНСКА ПСИХОЛОГИЯ

* ЮРИДИЧЕСКА ПСИХОЛОГИЯ

* ПСИХОЛОГИЯ НА КУЛТУРАТА

* Задачи на съвременната ПСИХОЛОГИЯ

- * Да изрази по единен начин понятията и концептуалните системи, разглеждащи психичната реалност, въпреки емпиричното и разнообразие
- * Да се преодолеят изкуствените различия между академичните специалности, както и на практическите приложения чрез унифициране на общата теория.
- * Да се унифицира предмета на психологията и с това се утвърди по положителен и престижен начин облика на съвременната психологична наука.

КЛАСИФИКАЦИЯ НА ПСИХИЧЕСКИТЕ ЯВЛЕНИЯ

Структура на психиката

* Класификация на ПСИХИЧЕСКИТЕ ЯВЛЕНИЯ

- * Класификацията на психичните явления се извършва въз основа на критерия *време* (включително и при формирането им) и на критерия *структурност*. Психичните свойства са с най-дълготрайно влияние. “Колкото по-устойчиво е дадено психично явление, толкова по-дълбоко личностно е то”.

* Психическите процеси са динамично отражение на действителността

- * Психическият процес е протичане на психическото явление, имащо начало, развитие и край и проявяващо се в реакция.
- * Психичните процеси отразяват както външни въздействия, така и дразнения на нервната система, пристигащи от вътрешната за организма среда.
- * Психическите процеси протичат с различна бързина и интензивност.

* Психическите процеси се делят на *познавателни* – към тях се отнасят усещания и възприятия, представи и памет, мислене и въображение; *емоционални* – активни и пасивни преживявания; *волеви* – решение, изпълнение, волево усилие; и др.

* Под психически състояния се разбират определеното в конкретно време относително устойчиво ниво на психичната дейност, което се изразява в повишена или понижена активност на личността.

* Всеки човек ежедневно изпитва различни психически състояния.

* Психическите състояния имат рефлекторна природа: възникват под влияние на обстановката, физиологически фактори, в хода на работата, при временни и словесни въздействия.

* Под психически свойства на човека се разбират устойчивите образowania, които повлияват дейността и поведението

* Разграничат се интелектуални, познавателни, волеви и емоционални свойства. Например интелектуални свойства – наблюдателност, гъвкавост на ума; волеви – решителност, настойчивост; емоционални – нежност, страст, афективност и т. н.

- * **Психическите свойства** се синтезират и образуват сложни структурни образования на личността.
- * 1) жизнената позиция на личността (система от потребности, интереси, убеждения, идеали, определящи нивото на активност на човека);
- * 2) темперамент (система от свойства на личността – подвижност, уравновесеност на поведението и тонус на активността, характеризиращи динамическата страна на поведението);
- * 3) способности и
- * 4) характер.

* Нашият ум е толкова оборудван, за щастие, че ни отвежда до най-важните основи за нашите мисли, без да имаме най-малкото познание за тази работа по изработване. Резултатите от него са в безсъзнание.

В. Вунд